

Братанчук Д.О.

Студент, 3 курс, спеціальність

«Підприємництво, торгівля і біржова діяльність», ОНМУ

Чебанова Т.Є.

к.е.н, доцент, кафедра підприємництва і туризму, ОНМУ

ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В РИНКОВИХ УМОВАХ

Щодня люди за різними цінами купують продукти харчування, одяг, взуття та всі предмети побуту, якими користуються. Всі ці речі мають свою купівельну ціну. Оплата будь-якої послуги, якою ми користуємось чи надаємо її, теж буде її ціною. Наприклад, орендна плата також є ціною послуги, яку надає орендодавець.

Отже, з цінами ми стикаємось всюди. Але що являє собою ціна? Ціна - це грошовий вираз вартості товару, роботи або послуги, тобто сума, яку покупець платить за товар. В умовах ринкової економіки значення цін є величезним і визначає структуру і кількість виробництва, рух грошових потоків, розподіл маси товарів. Ціни впливають на величину прибутку, рентабельність продукції та виробництва і, зрештою, на якість життя суспільства [1].

Ціноутворення – це встановлення ціни на товар чи послугу. Метою ціноутворення є отримання прибутку. Щоб досягти цієї мети, ціна продукту повинна бути досить високою, щоб покрити всі витрати на її виробництво та продаж, а також щоб забезпечити необхідну норму і обсяг прибутку. Є дві основні системи ціноутворення: ринкове та державне.

Ринкова ціна встановлюється безпосередньо на ринку під впливом співвідношення попиту та пропозиції. Ще таку ціну називають «вільною», тобто вона не встановлюється спеціальною установою або державними органами. Вільні ціни визначаються суб'єктами господарювання самостійно за

згодою сторін, а у внутрішньогосподарських відносинах - також за рішенням суб'єкта господарювання (частина 2 статті 190 Господарського кодексу України) [2].

Відхилення в ціні і вартості відбувається насамперед від того, як змінюється попит і пропозиція. Безперечно, ринкова ціна залежить від витрат виробництва (постійних і змінних) і поведінки конкурентів на ринку та від того, які ціни на свою продукцію вони встановлюють [1].

Одним з важливих способів регулювання ринкових цін є державне регулювання. Державне регулювання цін - це дії органів державної влади, місцевого самоврядування та суб'єктів ціноутворення, спрямовані на здійснення регулювання цін у народному господарстві, сфері послуг і контролю за їх дотриманням.

Відповідно до частини 1 статті 13 Закону України «Про ціни і ціноутворення» державне регулювання цін здійснюється Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади, державними колегіальними органами та органами місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень [3].

Існує прямий і непрямий способи вплив держави на ціни. Прямий (адміністративний) метод – це втручання держави в поточні ціни, означає участь держави у формуванні рівня, структури, пропорцій і динаміки цін, у встановленні певних правил ціноутворення [4].

Непрямий (адміністративний) метод спрямований на зміну кон'юнктури ринку, створення певного положення в області фінансів, валютних та податкових операцій, оплати праці [1].

У ціни є деякі функції. Вони виражають собою сукупність властивостей, що виявляють призначення ціни. Розрізняють 4 таких функцій: облікову, стимулюючу, розподільчу, збалансування попиту та пропозиції.

Облікова функція. В зв'язку з тим, що ціна є грошовим еквівалентом вартості, тому вона визначає, скільки витрачено праці, сировини, матеріалів, комплектуючих виробів на виготовлення товару, характеризує його споживчу

ефективність [5]. У результаті в ціні відображаються не тільки загальні витрати на виробництво і обіг продукції, а й розмір прибутку.

Стимулююча функція. Сутність функції виявляється у заохочувальній або стримуючій дії ціни на виробництво і споживання різних видів. Ціна стимулює виробника через заключений у ній прибуток.

Розподільча функція. Ця функція полягає у тому, що через ціни проводиться розподіл і перерозподіл виробленого національного доходу між галузями економіки, регіонами країни, фондами споживання і накопичення, підприємствами, різними групами населення.

Функція збалансування попиту і пропозиції. Функція виражається у тому, що через ціну підтримується баланс між виробництвом і споживанням, пропозицією і попитом [5]. Тобто, у випадку коли відбувається дефіцит якоїсь продукції, ціна на неї завжди тільки зростає. Зростання ціни діє на виробництво і стимулює його виробляти більше продукції. Із зростанням обсягів виробленого товару, ціна на нього зменшується, а отже попит і пропозиція поступово балансуються. Але є ще і протилежний приклад, коли на ринку представлено багато товару і ціна на нього низька. Підприємство у свою чергу не зацікавлено в його виробництві, через малий прибуток. У такому випадку виготовлення товару просто призупинено, його поступово розкуповують на ринку і у кінцевому результаті попит і пропозиція також балансуються.

Отже, в умовах ринкової економіки ціна є одним із найважливіших показників, який значною мірою впливає на фінансовий стан підприємства. Це відбувається тому, що від рівня цін залежать прибуток комерційних організацій, конкурентоспроможність підприємств і продукції. Ціноутворення є найважливішим інструментом внутрішнього планування компанії та служить орієнтиром для прийняття бізнес-рішень.

Звичайно, необхідність державного регулювання ціноутворення в ринкових умовах потрібно. Адже необхідно контролювати ціни в різних галузях галузей і на різних підприємствах, щоб захистити населення. Як зазначалося вище, ціна продукції залежить від багатьох факторів, наприклад

попит на продукт, державне регулювання цін, конкуренція та ціни конкурентів, але комплексно врахувавши вплив усіх цих елементів, компанії можуть розробляти гнучку та ефективну цінову політику.

Список використаних джерел

- 1) Пінішко В. С. Ціни і ціноутворення : навч. посіб. / В. С. Пінішко. – Львів : Інтелект-Захід, 2010. – 34-35 с.
- 2) Вільні ціни частина 2 статті 190 Господарського кодексу України № 5007-VI від 21.06.2012// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/conv#n1363>
- 3) Про ціни та ціноутворення: Закон Верховної Ради від 21.06.2012. № 5007-VI // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17#Text>.
- 4) Державне регулювання економіки та економічна політика: навч. посіб. / Г. С. Третяк, К. М. Бліщук. - Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. - 106 с.
- 5) Навчальний посібник / О.М. Бандурка, С.В. Ковальов, М.А. Садиков, О.С. Маковоз; за заг.ред. О.М. Бандурки. – 2017. – 149 с.